

BINNENKRANT

Huis De Zalm, Zoutwerf 5
2800 Mechelen

Verantwoordelijke uitgever: Fons Dierickx, Grote Baan 193, 9310 Herdersem

BIJLAGE

ONS HEEM

juli-augustus-september 2007

driemaandelijks tijdschrift
afgiftekantoor: 2800 - Mechelen Mail
P 408944

INHOUDSTAFEL

Sprekers gezocht!?	2
www.helpdesklokaalerfgoed.be, de website voor wie vragen heeft over lokaal erfgoed!	3
Hoe verzorg je de promotie van je heemkundige kring?	4
Van Aanwinst tot Zaaltekst, Deel III	
Erfgoed als onderdeel van het lokale cultuurbeleid	9
Help mee aan de realisatie van een Vlaamse erfgoedbibliotheek	21
Lang leve je collectie... agrarisch erfgoed	22
Projectoproep restauratie- en herstelprojecten rollend, rijdend en vliegend erfgoed	23
Heeft u vragen? Stel ze aan de consulent van Heemkunde Vlaanderen vzw	24
Leg je lokaal erfgoed vast op film! Oproep naar interessante erfgoedthema's om te verfilmen	25
Gratis erfgoedlesbrief voor leerkrachten!	26
Zenith 2007, doe-beurs voor vensgenieters vanaf 50 jaar	27
Derde Landschapscontactdag	28
Jouw activiteit op het internet? Ga naar de CultuurDatabank!	28

Met steun van de
Vlaamse overheid

Sprekers gezocht!?

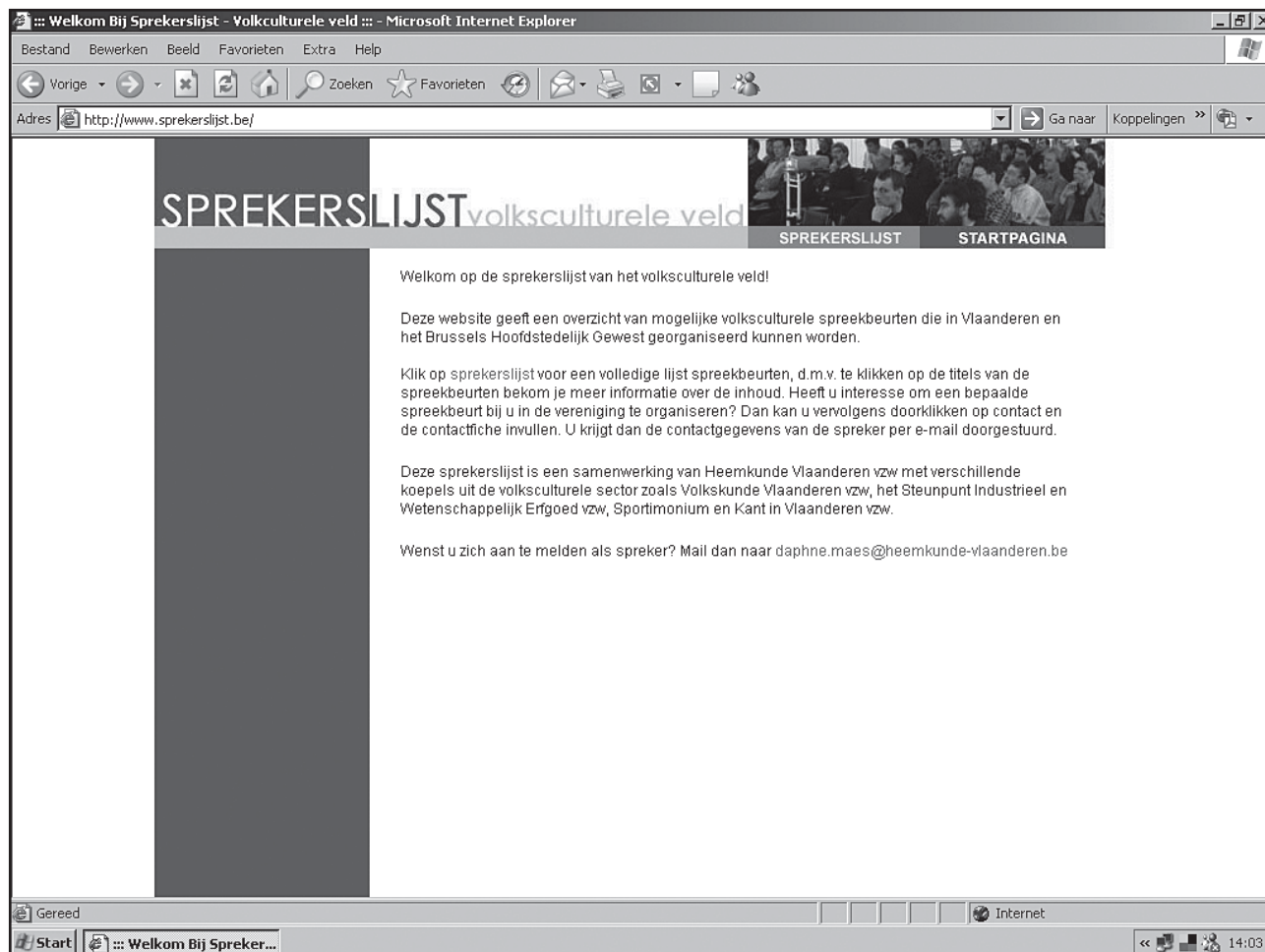
Op initiatief van Heemkunde Vlaanderen vzw hebben de koepelverenigingen van het volksculturele veld de krachten gebundeld om een heuse sprekerslijst op het web uit te werken. Bedoeling van de website www.sprekerslijst.be is om alle verenigingen uit het volksculturele veld in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een overzicht te geven van mogelijke sprekers om een gezellige lezing te organiseren.

Om een zo interessant mogelijk aanbod te kunnen aanbieden, zijn we nu op zoek naar sprekers die bereid zijn spreekbeurten te geven over een volkscultureel onderwerp. Op de website worden enkel de titels van de spreekbeurten, de korte inhoud van de spreekbeurt en

het geografisch bereik van de spreker weergegeven. Om de naam en contactgegevens van de spreker te bekomen moet men een contactformulier invullen.

Heeft u een interessant volkscultureel onderwerp onderzocht en wil u optreden als spreker? Dan kan u zich via daphne.maes@heemkunde-vlaanderen.be kandidaat stellen.

Bent u nu al op zoek naar een geschikte spreker voor een lezing voor uw vereniging? Ga dan al eens kijken op www.sprekerslijst.be om te zien welke spreekbeurten nu al aangeboden worden.

www.helpdesklokaalerfgoed.be, de website voor wie vragen heeft over lokaal erfgoed!

www.helpdesklokaalerfgoed.be

Sinds kort kan iedereen met vragen over lokaal erfgoed terecht op www.helpdesklokaalerfgoed.be. Of het nu gaat over voorwerpen, documenten, archieven, mondelinge getuigenissen of audiovisueel materiaal: de website wil het adres zijn waar alle instanties, organisaties of individuen met een collectie lokaal erfgoed hun vragen kunnen stellen. Van de individuele verzamelaar over kerkfabrieken tot lokale musea en heemkringen: iedereen kan terecht op de helpdesk. Het principe van de website is eenvoudig: je typt je vraag in op een speciaal formulier. Per mail krijg je het antwoord toegestuurd. Voor het antwoord doen we een beroep op een specialist terzake.

Op de site vindt u tevens een veelgestelde vragen rubriek, met o.a. vragen als: Waar kan ik subsidies krijgen? Wat doe ik als iemand mij een voorwerp aanbiedt? Hoe maak ik een inventaris van een archief? Wat doe ik bij waterschade aan mijn collectie voorwerpen? Het antwoord op deze vragen vind je dan terug op de veel gestelde vragen rubriek. Je vindt er veel concrete informatie en eenvoudige tips om je collectie optimaal te beheren.

Hiernaast vind je op www.helpdesklokaalerfgoed.be ook informatie over interessante cursussen en literatuur. Je vindt er ook weblinks naar belangrijke sites en organisaties. Nieuwtjes over lokaal erfgoed zijn er ook te rapen.

Surf nu nog naar www.helpdesklokaalerfgoed.be en stel er al je vragen over lokaal erfgoed!

De helpdesk lokaal erfgoed is een realisatie van een groot samenwerkingsverband, waartoe ook Heemkunde Vlaanderen vzw behoort. De helpdesk lokaal erfgoed wordt financieel ondersteund door de Vlaamse Gemeenschap.

Hoe verzorg je de promotie van je heemkundige kring?

In Binnenkrant nr. 4 van 2006 werd er reeds ingegaan op het voeren van de interne communicatie van een heemkundige kring. Nu gaan we wat dieper in op de externe communicatie van een heemkundige kring. Tijdens het project 'Koplopers gezocht! Leiderschap groeit in heemkundige kringen' kwamen immers vele tips naar boven over de promotie van je vereniging. Die aanbevelingen worden hier in een stappenplan weergegeven.

1. Duid een communicatieverantwoordelijke aan

Zoek een persoon in het bestuur die alle communicatie en promotie wil coördineren. Een communicatieverantwoordelijke staat dan in voor het goed verloop van de interne en externe communicatie. De interne communicatie komt nu niet aan bod, maar beïnvloedt wel degelijk ook de externe communicatie. Zo komt het niet goed over als een werkend lid niet op de hoogte is van een activiteit en er geen vragen over kan beantwoorden. Het is dus belangrijk dat één persoon in de gaten houdt dat iedereen de nodige en correcte informatie krijgt.

2. Zoek de knelpunten

Bekijk met de communicatieverantwoordelijke welke communicatiemiddelen er momenteel zijn en duid aan wat de knelpunten en sterke punten hierbij zijn. Worden de beoogde doelgroepen bijvoorbeeld wel bereikt? Of zijn er nog geen aparte doelgroepen aangeduid?

Het is belangrijk een goed kwalitatief imago te hebben om promotie voor de vereniging te maken. Sta dus ook even stil bij wat je doet en wat je te bieden hebt.

3. Bepaal je doelgroepen

Als je de communicatie en activiteiten echt afstemt op de wensen en mogelijkheden van een welbepaalde doelgroep, dan bereik je die doelgroep ook beter. Een doelgroep is eigenlijk een groep individuen die relevante kenmerken gemeen hebben. Je kan het publiek indelen in groepen door rekening te houden met verschillende criteria: geografie (vb. inwoner gemeente), binding met de heemkring (vb. leden, bezoekers, ...), leeftijd en gezinsituatie (vb. actieve bevolking met kinderen), ...

Bepaal de doelgroepen specifiek: alloctonen bijvoorbeeld zegt niets. Richt de kring zich tot alle alloctonen, tot Europeanen, tot Russen? Telkens zullen de communicatiemiddelen moeten aangepast worden. Jonge kinderen worden anders bereikt dan pakweg twintigjarigen. Jongeren zijn dus een veel te ruime doelgroep. Om specifieke doelgroepen te bepalen waarvoor je een aparte communi-

catie en aparte activiteiten moet ontwikkelen, combineer je best een aantal van bovenvermelde criteria. Geïnteresseerde senioren van buiten de gemeente die geen lid zijn, kan je in groepsverband aanspreken door hen een aangepast dagprogramma voor te stellen met bijvoorbeeld de combinatie van een museumbezoek, een geleide wandeling in de gemeente en een streekgerecht. Om te weten wat die specifieke doelgroepen wensen, maar ook om te weten hoe je ze best kan bereiken, kan het interessant zijn om eens een bevraging te organiseren. Je kan er ook een evaluatie van de eigen werking mee beogen. Een heemkring stelde bijvoorbeeld een vragenlijst op voor de leden die het tijdschrift ontvingen.

Bepaal heel duidelijk welke doelgroepen prioritair zijn voor de vereniging. Sta ook positief ten opzichte van die doelgroepen. Het is bijvoorbeeld geen goede start om al bij de aanvang ervan uit te gaan dat jongeren geen interesse hebben. Als jongeren niet participeren is het niet omdat ze geen interesse hebben, maar omdat de heemkundige kring ze niet bereikt, door verkeerde communicatiekanalen te gebruiken, en/of een imago heeft die de jongeren niet aanspreekt en/of activiteiten plant die jongeren niet boeien.

4. Formuleer doelstellingen

Formuleer heel duidelijk hoeveel personen uit de doelgroepen je tegen wanneer wilt bereiken. Een voorbeeld van een doelstelling is: 'Tijdens de tentoonstelling over de geschiedenis van het onderwijs in gemeente X willen we minimum twee klassen uit de lagere scholen van X op een kwalitatieve manier laten participeren.' Ook voor de eigen medewerkersploeg kan je doelstellingen formuleren, bij wijze van voorbeeld: 'Tegen eind 2008 is er een project opgestart waarbij minimaal drie jongeren tussen 16 en 30 jaar in de werkgroep zitten.' Zorg ervoor dat het realistische doelstellingen zijn. Niet haalbare doelstellingen werken demotiverend. Zoek bij de formulering van doelstellingen ook een oplossing voor de knelpunten die bij punt twee aangeduid werden.

5. Bepaal welke boodschap je aan welke doelgroep wil meegeven

Kies het onderwerp waarover je wil communiceren: je organisatie, een product of dienst, één of meer activiteiten of een idee. Stel eerst een boodschap met inhoud op vooraleer je de vorm kiest waarmee je de boodschap zal verspreiden. Een communicatieboodschap heeft als bedoeling om via argumenten je publiek te overtuigen

Zorg voor een mooie vormgeving van je website.

om op je aanbod of op je vraag in te gaan. Pas de boodschap aan naargelang van de specifieke doelgroep. Test de boodschap ook bij de doelgroep in kwestie. Komt de boodschap goed over? Verstaan ze wat je wil zeggen? Kies dan pas het meest geschikte kanaal om je boodschap te verspreiden. Ga niet omgekeerd te werk.

6. Stem de communicatie en activiteiten af op de specifieke doelgroepen die je bepaald hebt

Bij het bereiken van die verschillende doelgroepen die je bepaald hebt en waarvoor je specifieke zaken gaat ontwikkelen, is het heel belangrijk hoe je dat doet.

Je kan vijf marketinginstrumenten inzetten om je doelgroepen te bereiken en dus om je doelstellingen te verwezenlijken. Het gaat om de vijf p's.

-Product:

Het kernproduct is de essentie van wat je te bieden hebt. Voor een museum zijn dat bijvoorbeeld de vaste presentatie, de wisselende tentoonstellingen, het educatief beleid, het activiteitenbeleid en voorzieningen als film, rondleidingen.

Het uitgebreid product verwijst naar extra voorzieningen zoals winkel, café, toiletten.

Bedoeling is je product (kernproduct en uitgebreid product) af te stemmen op de wensen en verwachtingen van je doelgroep. In de tentoonstelling kan je bijvoorbeeld replica's van voorwerpen plaatsen die betast kunnen worden door kinderen. Je kan ook een aparte verhaallijn voor kinderen uitwerken op hun ooghoogte. Met gebruik van educatieve middelen kan je het product heel goed afstemmen op de specifieke doelgroep. Om tegemoet te komen aan de doelstelling om minimum twee klassen uit

de lagere school te laten participeren, kan je specifieke rondleidingen voor kinderen uitwerken of een speurtocht met speelse vragen voor kinderen ontwerpen. Je kan ook een aparte leskoffer voor scholen uitwerken waarin materiaal zit waarmee men in de klas zelf aan de slag kan gaan.

Voor het bereiken van een specifieke doelgroep kan het interessant zijn om een aanbod te ontwikkelen dat hen kan interesseren. Zo kan je met jongeren uit de gemeente een project mondelinge geschiedenis opstarten. Jongeren willen zich meestal maar voor een beperkte periode engageren. Met een project dat hen boeit, kan je hen actief betrekken bij je werking. Om meer vrouwen te bereiken kan je bijvoorbeeld een project rond een eerder vrouwelijk thema uitwerken. Om vrouwen bij de uitwerking zelf te betrekken, kan je vrouwen die soms naar de activiteiten van de heemkring komen persoonlijk aanspreken. Door de projecten later ook voor te stellen d.m.v. een tentoonstelling kan je ook andere jongeren/vrouwen bereiken.

Als je een breder publiek wil bereiken, is het een goede optie om samen te werken met andere lokale verenigingen. Hun leden worden via de geëigende communicatiekanalen van die bepaalde vereniging(en) op de hoogte gebracht van het bestaan van de heemkring. Als je die leden in de watten kan leggen, voelen ze er misschien iets voor om lid te worden van de heemkring. Je kan bijvoorbeeld samenwerken met de lokale duivenvereniging en een historisch overzicht geven van de duivensport in de gemeente. Een openingsmoment met een duivenwedstrijd waarvoor je heemkring prijzen voorziet, kan veel volk lokken naar je tentoonstelling. Dit zijn mensen die anders misschien niet naar een tentoonstelling zouden komen. Je kan je vereniging en de geschiedenis van de

gemeente bijvoorbeeld ook eens komen voorstellen op een vergadering van andere socio-culturele verenigingen in de gemeente. Ook door samen te werken met scholen kan je een andere doelgroep aanspreken. Door lagere schoolkinderen bijvoorbeeld hun grootouders te laten interviewen over een bepaald onderwerp en met dit materiaal een tentoonstelling op te zetten, bereik je niet alleen de kinderen, maar ook de ouders, grootouders en eventueel andere familieleden die naar de tentoonstelling komen kijken.

-Plaats:

Hierbij gaat het over de bereikbaarheid van je locatie. Ben je goed bereikbaar met het openbaar vervoer? Is er parking voorzien? Ben je goed herkenbaar voor het publiek? Hangen er bijvoorbeeld vlaggen? Is er een duidelijke bewegwijzering vanaf het binnenkomen van het dorp? En hoe zit het met de beschikbaarheid? Is het museum bijvoorbeeld open als de doelgroep tijd heeft? Kunnen scholen tijdens de schooluren langskomen?

-Prijs:

Ook de prijzen kan je gebruiken om verschillende doelgroepen aan te spreken. Bepaalde groepen kan je tegemoet komen. Men heeft het hier ook in de symbolische betekenis over de psychologische drempel die men moet overwinnen om aan je activiteit deel te nemen. Best is om deze zo laag mogelijk te houden en bijvoorbeeld zeker niet de indruk te geven dat er enkel voor een elitegroepje activiteiten worden georganiseerd. Het kan hier ook over een materiële drempel gaan. In die zin dat niet iedereen zich kan veroorloven om informatie te zoeken en te vinden. Niet iedereen heeft een krant of internet. Niet iedereen kan ook even goed werken met internet. Hou hier ook rekening mee bij het communiceren.

-Personeel:

De p van personeel verwijst eigenlijk naar de menselijke component in je aanbod, naar de service en de dienstverlening. Dit kunnen dus zeker ook vrijwilligers zijn. Belangrijk is dat het publiek de service krijgt die het verwacht. Het uitgangspunt is dat een tevreden iemand zijn ervaring met anderen zal delen en dus voor gratis mond-tot-mond-reclame zal zorgen. Krijgen de bezoekers een gastvrij onthaal? Wordt er bijvoorbeeld binnen de twee dagen gereageerd op mails? Het is belangrijk hier rond afspraken te maken.

-Promotie:

Met de p van promotie verwijzen we naar marketingcommunicatie. Bij marketingcommunicatie moet je rekening houden met het verschil tussen imago en identiteit. Het imago is het beeld dat het publiek heeft van de organisatie. De identiteit is de manier waarop de vereniging zichzelf ziet. Vaak stemt dit niet overeen en moet men het imago veranderen en aanpassen aan de identiteit. Dit

kan je o.a. doen door een passende huisstijl te hanteren. Bedenk drie trefwoorden die je vereniging moeten typeren (bijvoorbeeld: degelijk, dynamisch en gespecialiseerd). Zorg voor een tof logo, uniforme huiskleuren en bijpassend lettertype, passend bij de drie trefwoorden. En bedenk waar je de huisstijl allemaal kunt toepassen. Bij wervende communicatie om een bepaalde doelgroep te bereiken, kan evenwel het logo volstaan en moet je soms een aangepaste vormgeving hanteren die aanslaat bij je doelgroep.

Bij marketingcommunicatie zijn er drie belangrijke doelgroepen waarop je je moet concentreren:

-pers: Maak een overzicht van belangrijke media voor je heemkring. Probeer goede contacten te leggen met de lokale pers. Stuur een persbericht om hen op de hoogte te brengen van de activiteiten. Journalisten hebben graag een tekst die direct publiceerbaar is. Als men een activiteit samen met een anekdote of een verhaal met nieuwswaarde bekend maakt, heeft men meer kans op publicatie. Om door het publiek opgemerkt te worden, is het goed dat iets meerdere keren onder hun ogen komt. Een tweede artikel met nieuwswaarde voor dezelfde activiteit is dus een goed idee. Zorg er wel voor dat er nieuwe elementen naar voor komen. Stuur de lokale pers bijvoorbeeld ook een exemplaar van je publicaties (samen met het persbericht). Heemkundige kringen merken de volgende lokale perskanalen op: lokale wekelijkse reclameblaadjes, de Streekkrant, lokale nieuwspagina's in kranten, de plaatselijke radio en tv, het parochieblad, ...

Voer je activiteiten ook in op de cultuurdatabank (zie ander artikel in deze Binnenkrant). Zo vindt men je activiteit o.a. terug op www.cultuurweb.be, maar ook allereerst lokale, regionale en nationale media gebruiken de cultuurdatabank als basis voor hun culturele agenda's.

-politiek: Lokale politici zijn belangrijk voor veel heemkundige kringen en lokale musea. Informeer hen stelselmatig over de ontwikkelingen van je heemkring.

-publiek:

Om de werking en activiteiten bekend te maken zijn er heel wat externe communicatiemiddelen die een heemkring kan aanwenden.

Om de activiteiten van je heemkundige kring bekend te maken is het allereerst belangrijk deze te promoten bij de eigen leden. Dit kan in het eigen tijdschrift of een aparte nieuwsbrief, maar ook via persoonlijke briefings. Een e-mail met een kort overzicht van de volgende activiteiten waarvoor de leden persoonlijk worden uitgenodigd, is een betaalbaar alternatief. De leden zonder e-mailadres kan men een brief sturen.

Onderschat het belang van persoonlijke contacten niet. Zo kan het aangewezen zijn om bij de lagere scholen die je wil bereiken met een specifieke rondleiding voor kin-

'T DAISELS KATTEBELLETJE

Heemkundige kring "Dadingisila" vzw

Jaargang 1,
nummer 1

Juni 2004

Pasgeborene ...

Beste Dadizelenaar, beste Deizelnaar,

Vandaag krijgt u een pasgeborene in uw brievenbus.

De Heemkundige Kring Dadingisila schenkt alle dorpsgenoten het eerste nummer van "t Daisels Kattebelletje".

Het is onze bedoeling om u via deze nieuwsbrief, die op onregelmatige basis één à twee maal per jaar gratis in uw bus zal vallen, op de hoogte te houden van ons programma, u wat weetjes mee te geven over Dadizele en zijn inwoners, u te informeren over onze vereniging en wie weet, u misschien warm te maken om lid of bestuurslid te worden.

Lid worden van onze Heemkundige Kring: een goed idee !

- Voor 15,00 euro ben je een gans jaar lid, word je uitgenodigd naar onze activiteiten en ontvang je het jaarboek "Dadingisila". Heemkundige sprokkels" helemaal gratis

- Vanaf 25,00 euro ben je erelid en kan je veel van onze activiteiten gratis meemaken !

Wie ons kent sedert het ontstaan in 1991, weet ons te appreciëren. Daarom mogen wij veel leden tellen en dit jaar na jaar nog steeds in stijgende lijn, ook buiten onze gemeente. Wie ons niet kent wordt vriendelijk uitgenodigd op één van onze volgende activiteiten. Zie daarvoor ons programma.

Onze voornaamste doelstelling is de geschiedenis van Dadizele te vrijwaren, vast te leggen en te bewaren voor het nageslacht. Dat dit niet saai hoeft te zijn, getuigen onze vele activiteiten en natuurlijk onze Heemkundige Sprokkels, een jaarlijkse uitgave vol boeiende artikels, gratis aangeboden aan onze leden.

Via jullie lidmaatschap zijn we ook in staat om af en toe archieven of andere belangrijke zaken terug naar Dadizele te brengen. Onze grote droom is ooit een Heemkundig museum in te richten en aldus een nieuwe troef te hebben voor wat overblijft van het toeristische Dadizele. U kunt ons daarbij helpen.

Ik hoop u binnenkort te mogen ontmoeten op een van onze activiteiten en/of u als lid te mogen begroeten.

Daisy Decoene, Voorzitter

Je kan een nieuwsbriefje in alle postbussen van je werkgebied verspreiden.

deren, de directeurs en leraars persoonlijk aan te spreken.

Door samen te werken met de gemeente kan je via de website van de gemeente en het gemeentelijk informatieblad bekendheid verwerven. Door mee te doen aan grote publieksmanifestaties als de Erfgoeddag, de Open Monumentendag en de Nacht van de Geschiedenis krijgt men publiciteit in de brochures en op de websites van deze evenementen die een grote persbelangstelling krijgen. Je kan ook inspelen op lokale activiteiten en bijvoorbeeld uitgerekend gedurende de dorpskermis een tentoonstelling organiseren. Succes gegarandeerd. Je kan bijvoorbeeld ook vragen aan de gemeente of de heem-

kring een voorstelling van de lokale geschiedenis mag geven tijdens het verwelkomingsmoment van nieuwe inwoners. De burgemeester nodigt dan nieuwe inwoners uit om kennis te maken met de gemeentelijke diensten. Dit is een ideale kans om de nieuwe inwoners kennis te laten maken met je heemkring.

Om de activiteiten bekend te maken in de eigen regio kan je er ook voor kiezen een blaadje of flyerje in alle brievenbussen van de gemeente te verspreiden. Flyers kan men bijvoorbeeld ook leggen bij bakkers, beenhouwers, in banken, krantenwinkels, dokterspraktijken en in de bibliotheek. Een advertentie in de Streekkrant is een andere mogelijkheid. Soms kan je gratis je activiteit aankondi-

gen in de cultuurkalenders van reclameblaadjes. Voor het bekendmaken van een tentoonstelling kan je ervoor opteren een affiche aan te maken. Men kan deze bijvoorbeeld ophangen in cafés, winkels en bij dokters. Mond aan mond reclame werkt altijd het beste. Als men vaste data hanteert, bijvoorbeeld voor de jaarlijkse tentoonstelling, dan worden deze data beter onthouden en doorverteld. Als men tevreden was van een vorige activiteit zal men ook vlugger vragen aan een buurvrouw om mee te gaan naar een volgende activiteit. Bij dit alles is het eigenlijk belangrijk zo divers mogelijke kanalen te zoeken om de boodschap bekend te maken. Hoe meer men iets ziet, hoe beter men het onthoudt. Het komt er dus op aan een mix van verschillende communicatiemiddelen te hanteren. Sommige communicatiemiddelen hebben immers eerder de bedoeling om belangstelling op te wekken (vb. affiches) en andere media hebben een eerder informierend of overtuigend karakter. Onderken vb. het overtuigend karakter van het persoonlijk uitnodigen van door jezelf bekende leden niet.

Je kan ook een folder maken om de werking van de heemkring bekend te maken. In die folder moeten de volgende zaken vermeld worden: de doelstellingen van de heemkring, het soort activiteiten die georganiseerd worden, de inhoud van de publicaties, hoe men lid kan worden, de contactgegevens en eventueel de samenstelling van het bestuur. Bedenk vooral wat u te bieden hebt aan de mensen die u wilt bereiken. Probeer dit zo eenvoudig mogelijk te verwoorden. Mooie foto's zijn heel belangrijk om de aandacht te trekken. Een wervelende slogan op de voorpagina van de folder is ook een leuk idee. Dergelijke folder kan men op dezelfde manier verspreiden als flyers (zie hierboven), maar ook bijvoorbeeld in plaatselijke musea, in het gemeentelijk archief, bij de dienst toerisme, in het cultureel centrum, ... en... op de activiteiten van de heemkring zelf natuurlijk. Je kan ook vragen aan de gemeente om die folder aan nieuwe inwijkelingen te geven. Pas de folder aan als hij niet meer up-to-date is. Maak een mooie website voor je heemkundige kring. Zoek een lid of bestuurslid die dit kan of er zich in wil bekwamen. Discussieer met het bestuur over de inhoud van de website. Bezoek sites van andere kringen om inspiratie op te doen. Men kan heel veel zaken op een site zetten: een korte geschiedenis van de gemeente met bijhorende afbeeldingen, een geschiedenis van de vereniging, inhoudstafels van tijdschriften, de lijst van de consulteerbare boeken in het documentatiecentrum, oude artikels, samenstelling van het bestuur, ... Het is evenwel vooral belangrijk de werking van de heemkring kenbaar te maken en dus de doelstellingen, de activiteiten, de inhoud

van de publicaties en de voorwaarden voor het lidmaatschap duidelijk te vermelden. Vergeet ook niet expliciet aan te geven wie men kan contacteren om lid te worden. Bij de meeste providers van e-mailaccounts krijgt men ook plaats voor een webstek aangeboden. Denk bij het ontwerp van de website aan de gebruiksvriendelijkheid en maak de website aantrekkelijk door afbeeldingen en een mooie, maar eenvoudige vormgeving. Zorg er voor dat de website regelmatig aangepast wordt. Vraag dat men een link legt vanuit de websites <http://heemkunde.start.be>, <http://heemkunde.2link.be> en www.erfgoedverenigingen.be. Vergeet dit ook niet te vragen aan Heemkunde Vlaanderen vzw en de betreffende provinciale koepelvereniging voor heemkunde.

Probeer ook met interne communicatiemiddelen een wij-gevoel te creëren en probeer systematisch dezelfde boodschap naar buiten te brengen. Stuur verslagen en infomails naar de werkende leden zodat iedereen op de hoogte is van alle activiteiten en campagnes naar bepaalde doelgroepen toe.

7. Bepaal het budget

Ga na welke taken moeten worden uitgevoerd en welke kosten hieraan vasthangen. Bekijk of deze kosten te dragen zijn door de vereniging. Anders moet je andere keuzes maken. Het is niet omdat een kring geen of bijna geen budget heeft dat er geen goede externe communicatie kan gevoerd worden.

8. Zorg voor de uitvoering en de timing

Maak een draaiboek waarin staat wie wat en wanneer zal uitvoeren.

9. Evalueer

Ga na of de gestelde doelstellingen werden bereikt. Bezochten bijvoorbeeld twee klassen uit de lagere school de laatste tentoonstelling? En waren de leerkrachten tevreden?

Stuur altijd bij.

Van Aanwinst tot Zaaltekst. Tips voor het beheer en de ontsluiting van een collectie lokaal erfgoed.

Deel III: Erfgoed als onderdeel van het lokale cultuurbeleid

Auteur: Sandra Denis, stafmedewerker Cultuur Lokaal

Heb je een collectie lokaal erfgoed? Dan vervul je een belangrijke taak. Je zorgt ervoor dat getuigenissen van vroeger bewaard blijven. Mensen van nu en later kunnen zo leren hoe men in je regio woonde, leefde en werkte.

De verzamelingen en de kennis die lokale erfgoedbeheerders bezitten, zijn vaak interessant en waardevol. Maar velen zullen het beamen ... collectiebeheer is een hele opdracht.

Het project Lokaal Geheugen start een bijdragenreeks met tips voor het beheer en de ontsluiting van lokaal erfgoed. De thema's zullen heel divers zijn: van 'wat te doen met een aanwinst?' tot 'hoe schrijf ik een zaaltekst?'. Uiteindelijk krijg je zo een beknopte handleiding van A tot Z.

Deze derde bijdrage gaat over erfgoed als onderdeel van het lokale cultuurbeleid. Cultureel erfgoed krijgt sinds een aantal jaren een groeiende aandacht vanuit heel wat lokale besturen. Waar erfgoedzorg vóór 2000 enkel werd opgenomen door de historische steden en een handvol gemeenten nemen de meeste gemeentebesturen de laatste jaren initiatieven op dit terrein. Meer nog: het zijn niet alleen de traditionele erfgoedzorgers (musea, archieven, heemkringen, ...) die zorgen voor nieuw leven in erfgoedland, ook in de werking van niet-erfgoedactoren als bibliotheken of cultuurcentra duikt erfgoed op. En dan zijn er nog die nieuwe spelers, erfgoedcellen en cultuurbeleidscoördinatoren, die zich ook op dit terrein begeven.

Het erfgoedbegrip zelf is daarbij ook in evolutie. Termen als 'culturele biografie' en 'erfgoedgemeenschap' doken op. De aandacht voor het immateriële erfgoed steeg exponentieel.

Kortom: het lokale erfgoedveld is in beweging, en nog niet zo'n beetje.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat het voor de spelers niet altijd even duidelijk is wie waarvoor instaat, wat de spelers van elkaar kunnen verwachten, hoe de verschillende onderdelen van het erfgoedbeleid zich ten opzichte van elkaar kunnen verhouden, door wie en hoe er bepaald wordt welke initiatieven worden genomen...

Deze tekst is een poging om hier enige klaarheid in te brengen. Er wordt eerst ingegaan op het bredere kader van het lokale cultuurbeleid. Daarna passeren een aantal actoren de revue.

1. Een integraal cultuurbeleid

Het belangrijkste uitgangspunt voor het lokale cultuurbeleid anno 2007 is dat het niet vertrekt van de bestaande instellingen zoals bibliotheken, cultuur- en gemeenschapscentra, musea ... maar wel vanuit de maatschappelijke opdrachten die 'cultuur' meekreeg en - daaraan gekoppeld - de doelstellingen die (elke respectievelijke) gemeente zichzelf stelde.

Dit vraagt wellicht om enige verduidelijking.

Beleid is er – in eerste instantie – op gericht om de levenskwaliteit van de inwoners (i.c. van een gemeente) te verbeteren. Beleidsitems kunnen zich bijvoorbeeld richten op het verbeteren van de mobiliteit, of op het verruimen van de mogelijkheden tot kinderopvang. In het beleidsveld cultuur stellen gemeenten zich bijvoorbeeld als doelstelling dat zoveel mogelijk mensen aan cultuur moeten kunnen participeren. Iedereen die wil moet culturele manifestaties kunnen bijwonen, moet de mogelijkheid hebben om een culturele hobby te beoefenen... Het beleid van de gemeente zal er zich dan op toespitsen om dit waar te maken, door in te staan voor een gevarieerd aanbod, haalbare toegangsprijzen, juiste openingsuren enzovoort. Wellicht focust ze in haar inspanningen op bepaalde doelgroepen van wie ervaren werd dat die minder participeren, zoals bijvoorbeeld oudere senioren of mensen van vreemde origine. Al wie in de gemeente met cultuur bezig is, wordt aangespoord om zich in te zetten om mee deze doelstelling te realiseren. Elke actor – bibliotheek en cultuurcentrum, museum en archief, academie voor beeldende kunst of voor muziek, woord en dans – krijgt mee de opdracht om er voor te zorgen dat zoveel mogelijk mensen aan cultuur participeren.

Bibliotheken zetten acties op om oudere senioren te laten bijbenen in onze kennismaatschappij, academies voor muziek en woord bieden lessen "ud" aan om ook de Turkse inwoners de kans te geven om 'hun' muziekinstrumenten te leren bespelen.

Een andere doelstelling kan bijvoorbeeld zijn dat de inwoners zich thuis voelen in hun gemeente. Cultuur wordt dan ingezet om er voor te zorgen dat mensen samen met anderen interesses en hobby's kunnen beleven en hier rond '**gemeenschap**' kunnen vormen. Dat mensen in straten en buurten elkaar kennen en aangenaam samen wonen.

De cultuurdienst spoort zo bijvoorbeeld elk jaar weer de amateurkunstenaars aan om tijdens de Week van de Amateurkunsten hun werken – en werking – te tonen en uit te wisselen.

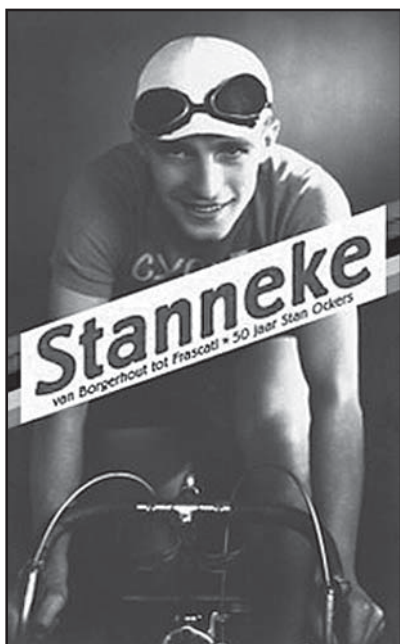
Cultuurcentra trekken met hun programmatie naar straten en pleintjes en creëren zo extra ontmoetingsplaatsen.

Wat heeft dit nu met erfgoedbeleid te maken?

Erfgoed is een onderdeel van het cultuurbeleid (zie onder cultuurbeleidsplan), en ook erfgoed zal worden ingezet om de gestelde doelen te bereiken. Erfgoed, en dan vooral de alledaagse historische cultuur die verbonden is met het leven van de mensen zelf (de eigen (deel)gemeente, de tijden die zich men nog herinnert) kan op veel belangstelling rekenen uit brede lagen van de bevolking. Erfgoed is dan ook een dankbare kapstok om culturele werking aan op te hangen, en zo ook mensen die anders niet gemakkelijk geïnteresseerd zijn in 'cultuur' toch te bereiken.

Een tentoonstelling over Maya-textiel in het Etnografisch Museum van Antwerpen was zo bijvoorbeeld het uitgangspunt voor TSO- en BSO-leerlingen om verschillende soorten van textiel en textieldecoratie, ook die uit de eigen cultuur, met elkaar te vergelijken. De tentoonstelling over Stan Ockers in zaal Roma in het najaar van 2006 trok ook een

niet-erfgoedpubliek. Ook mensen die, eerder vanuit nostalgie, interesse hadden, bezochten de tentoonstelling.

Affiche Stanneke, van Borgerhout tot Frascati
(copyright Rataplan/De Roma)

Nog een voorbeeld: het cultuurcentrum van Boom speelt in op de identiteit van Boom en haar inwoners door het cultureel seizoen elk jaar te starten met een project dat ingebed is in de historische context van de stad. In 2005 was dit 'Booms glas', aansluitend bij de bloeiende glasindustrie in de regio in de jaren 1930. Bij de uitwerking werden er heel wat lokale partners betrokken.

Een gemeente kan natuurlijk ook doelstellingen opnemen die meer inspelen op het behoud en beheer van het erfgoed, bijvoorbeeld: gemeente X wil graag dat de gemeente aantrekkelijk is voor de inwoners (en de bezoekers). Deze gemeente zal dan ook inzetten op de kwaliteit van de publieke ruimte, met het bewaren van typische dorpsgezichten, het restaureren van belangrijke monumenten.

Het moge hier mee duidelijk zijn dat in het lokale cultuurbeleid de werking van een bibliotheek, een cultuur- en gemeenschapscentrum maar ook van een museum bijvoorbeeld niet op zich staat, maar ingebed zal zijn in de globale gemeentelijke visie op haar beleid ten aanzien van cultuur. Diensten en instellingen onderschrijven deze visie en stemmen hun werkingen hier op af. Dit heet de 'integrale' aanpak van het cultuurbeleid.

2. Het cultuurbeleidsplan

Hierboven hadden we het over 'doelstellingen'. De vraag rijst natuurlijk wanneer en in welk kader een gemeente deze doelstellingen zal formuleren. Nu, gemeentebesturen (de gemeenteraden en dus ook de colleges van burgemeester en schepenen) worden om de zes jaar vernieuwd, het laatst gebeurde dat in oktober 2006. De nieuwe beleidsperiode start met het vastleggen van het beleid voor de komende zes jaren. Ze tekenen dan uit waar de gemeente de komende jaren op gaat inzetten. Komt er een nieuwe verkaveling, en zo ja, op welke site? Zal de gemeente een nieuw politiekantoor bouwen of niet? Zal er ingezet worden op een specifiek ouderenbeleid en zal er dus een ouderenconsulent worden aangeworven? Maar ook vragen als "Hoe kunnen we de deelname aan het sociale leven stimuleren?" en "Wat kan de bijdrage van erfgoed hiertoe zijn?" zullen aan bod komen.

Om een en ander wat overzichtelijk te maken worden deze ideeën in aparte beleidsplannen gegoten, per beleidsdomein. Er is een milieubeleidsplan, een sociaal beleidsplan, een jeugdwerkbeleidsplan... Het erfgoedbeleid zal wellicht opgenomen zijn in het **cultuurbeleidsplan**. Naast het kunstenbeleid en het beleid voor het sociaal-cultureel werk is het culturele erfgoedbeleid het derde beleidsveld dat onder de noemer "cultuur" valt en in dit plan vorm krijgt (dixit het decreet lokaal cultuurbeleid). 2/3 van de steden en gemeenten in Vlaanderen maken al zo'n cultuurbeleidsplan op. Doorgaans is in deze gemeenten een cultuurbeleidscoördinator aan het werk. Meer informatie over dit plan kan je dan ook bij deze 'ambtenaar' krijgen. In het andere 1/3 van de (doorgaans kleinere) gemeenten wordt het cultuurbeleid als dusdanig niet in een apart plan gegoten. Om zicht te krijgen op de plannen met betrekking tot erfgoed is er hier misschien wel informatie te vinden in de algemene gemeentelijke beleidsnota, of eventueel in het beleidsplan van de bibliotheek, dat deze gemeenten verplicht moeten opmaken. (In de gemeenten mét cultuurbeleidsplan maakt het bibliotheekbeleidsplan integraal deel uit van het algemene cultuurplan.)

De opmaak van het cultuurbeleidsplan doorloopt een heel proces. Er wordt eerst een evaluatie opgemaakt van het bestaande beleid. "Wat was er goed?", "Wat zijn zwakke punten?", "Welke kansen dienen zich aan?" en "Met welke bedreigingen moeten we in de komende jaren rekening houden?" zijn allemaal vragen die worden besproken. Vanuit de conclusies uit deze stand van zaken, maar ook vanuit de noden en behoeften die er in het beleidsveld leven en de eigen accenten van het bestuur worden de beleidslijnen uitgetekend. Deze worden geformuleerd in doelstellingen zoals hierboven geschetst.

Uiteraard werken de burgemeester en schepenen hier niet alleen aan. Zij kunnen hiervoor rekenen op de leidinggevende ambtenaren van de gemeentelijke culturele diensten en instellingen: de cultuurbeleidscoördinator, de bibliothecaris, de directeur van het cultuur- of gemeenschapscentrum, de archivaris, de museumconservator, de directeurs van de academies beeldende kunst en muziek, woord en dans... Plannen betekent voor hen intens overleggen om de violen te stemmen, gezamenlijke doelstellingen vast te leggen, de verschillende werkingen in elkaar te laten haken. Het plan is belangrijk voor hen, want bepaalt in grote mate hun werking in de komende jaren.

3. De erfgoedraad

Maar niet alleen de gemeentelijke cultuurmedewerkers geven input. Die wordt ook verwacht van het brede middenveld en van de inwoners in het algemeen. Het planningsproces gaat gepaard met heel wat **inspraakinitiatieven**: enquêtes en interviews, ernstige debatten en ludieke acties ... Hier wordt gepeild naar de verwachtingen en noden die er leven zodat de gemeente, bij de beleidsbepaling, ermee rekening kan houden. Wie het gemeentelijke reilen en zeilen wat volgt en interessante dingen te vertellen had over cultuur (en erfgoed) in de gemeente, heeft in de loop van het voorjaar van 2007 zeker de kans gekregen om zijn zegje te doen. (Een opmerking: in gemeenten die geen cultuurbeleidsplan opmaken wordt wellicht minder aandacht besteed aan de deelname van de inwoners bij de totstandkoming van het cultuurbeleid.)

Dit inspraakproces betekent meestal ook wat meer drukte voor de cultuurraad, het gemeentelijke adviesorgaan voor alle culturele kwesties, inclusief erfgoed. Via deze raad krijgen verenigingen, maar ook organisaties en deskundigen, de gelegenheid mee te denken over het cultuurbeleid. Deze raad is er altijd, maar natuurlijk, in tijden van beleidsplanning is hij extra actief. Dit is immers dé periode om aan het gemeentebestuur aan te geven waar bij voorkeur de accenten worden gelegd. Het gebeurt dat de voorzitter (en andere leden) van de cultuurraad deel uitmaken van de stuurgroep, het overleg dat de opmaak van het cultuurbeleidsplan begeleidt en aanstuurt. Dit zorgt ongetwijfeld voor een nog nauwere band met het beleidsplanningsproces.

In sommige gemeenten werd de cultuurraad opgesplitst. Er is dan niet één cultuurraad maar bijvoorbeeld een kunstenraad, een verenigingenraad, een participatieraad, ... een **erfgoedraad**. Een specifieke raad dus voor het erfgoedbeleid. Extra luxe voor de gemeente om erfgoedexpertise te betrekken bij het uittekenen van het erfgoedbeleid. De erfgoedraad kan intern mogelijke beleidsopties bespreken en keuzes aan het gemeentebestuur voorstellen. De leden kunnen ook bij hun achterban, andere inwoners, bevriende experts ... ideeën rapen en mogelijke pistes aftoetsen. Een actieve erfgoedraad kan er alleen maar toe bijdragen dat het lokale erfgoedbeleid rijker wordt. Want het is nu eenmaal zo: in het gros van de gemeenten is weinig professionele erfgoedexpertise aanwezig. Dat is doorgaans niet haalbaar.

4. De erfgoedcel

Slechts een handvol steden en gemeenten beschikken over een specifieke erfgoedcel. Enkel deze steden, of een intergemeentelijk samenwerkingsverband van gemeenten, kon in de afgelopen jaren een **erfgoedconvenant** met de Vlaamse overheid afsluiten. Deze convenant – overeenkomst - bestaat erin dat de Vlaamse overheid aan een stad of samenwerkingsverband de nodige middelen geeft om een duurzaam erfgoedbeleid voor de stad respectievelijk regio uit te bouwen. Hiermee kan de stad of het samenwerkingsverband erfgoeddeskundigen aanstellen die samen de erfgoedcel vormen.

Erfgoedcellen beheren zelf geen erfgoed, maar bevorderen de samenwerking tussen de verschillende erfgoedzorgers en bouwen netwerken uit. Ze brengen het lokale of regionale erfgoed in kaart en maken het toegankelijk voor een zo breed mogelijk publiek. Ze hebben ook aandacht voor het behoud en beheer van het erfgoed. Waar erfgoedcellen aanwezig zijn, zijn zij belangrijke spelers voor het lokale erfgoedveld, en zullen ze ook betrokken worden bij de beleidsvorming, de opmaak van het cultuurbeleidsplan. Ze staan trouwens ook in voor aparte erfgoed-beleidsplannen. Erfgoedcellen zijn er in Antwerpen, Brugge, Brussel, Gent, Hasselt, Ieper, Kortrijk, Leuven, Mechelen, het Meetjesland, Tongeren, Sint-Truiden en het Waasland. Recentelijk kwamen of komen er nog de Mijnstreek en Turnhout bij (www.erfgoedcellen.be).

5. Andere professionele lokale erfgoedbeheerders

Een aparte positie nemen de archivariissen, beheerders van erfgoedbibliotheken en documentatiecentra en de conservators van musea in. Anders dan bij de medewerkers van erfgoedcellen, overschouwt hun blik minder het brede erfgoedveld. Hun focus is doorgaans toegespitst op hun instelling, het archief, de bibliotheek, het documentatiecentrum of het museum. Zij zullen dan ook vooral deelnemen aan het beleidsplanningsproces vanuit deze invalshoek en – uiteraard – hun instellingen mee inzetten om de gestelde beleidsdoelstellingen te realiseren. Het thema van een museum kan er wel toe bijdragen dat gemakkelijker linken worden gelegd met andere lokale actoren.

Zo zal het hopmuseum van Poperinge ongetwijfeld intens betrokken worden bij de profilering van Poperinge als stad van bier en hop. Ook archieven hebben een bredere rol te spelen en zijn dankbare voedingsbodems voor de werking van verenigingen en heemkringen.

6. De cultuurbeleidscoördinator

Er is natuurlijk ook de **cultuurbeleidscoördinator**. We zien in de meeste gemeenten waar een cultuurbeleidscoördinator werd aangesteld dat deze persoon het erfgoed als beleidsterrein opneemt. Het is bijvoorbeeld opvallend hoeveel cultuurbeleidscoördinatoren betrokken zijn bij de Erfgoeddag, als coördinator en promotor van de activiteiten van de lokale heemkringen en musea, maar ook als organisator van een erfgoeddagactiviteit. Op vele plaatsen (in gemeenten waar geen andere erfgoedambtenaren zijn) fungeert hij dus als erfgoedconsulent en is hij hét aanspreekpunt voor het lokale erfgoedbeleid.

Toch moet dit enigszins genuanceerd worden. Cultuurbeleidscoördinatoren zijn generalistische cultuurwerkers, hun profiel is erg verscheiden. De opleidingen die mogelijks tot deze job leiden zijn erg uiteenlopend, en slechts een minderheid is bijvoorbeeld (kunst-)historicus. Doorgaans zijn de cultuurbeleidscoördinatoren dan ook geen erfgoed-experten en is het voor hen ook niet zo evident om een erfgoedbeleid uit te bouwen. Bovendien heeft de cultuurbeleidscoördinator doorgaans een erg ruim takenpakket, gaande van het beheer en de animatie van het gemeenschapscentrum over de ondersteuning van de cultuurraad en haar manifestaties tot de organisatie van het overleg en de coördinatie in de cultuursector. Te overladen dus om de uitbouw van één specifiek onderdeel van het cultuurbeleid, i.c. het erfgoedbeleid, grondig aan te pakken. Besluit: de cultuurbeleidscoördinator kan een waardevolle erfgoedspeler zijn maar zijn profiel en takenpakket beperken de impact op het erfgoedbeleid.

7. De erfgoedvrijwilligers

Of er nu professionele spelers aanwezig zijn of niet, de spontane inzet en betrokkenheid van erfgoedvrijwilligers, die er trouwens altijd geweest is, is erg waardevol voor het lokale cultuurleven. Bij de erfgoedraad hier boven kwam al aan bod hoe de erfgoedvrijwilligers mee aangever kunnen zijn bij de planning van het erfgoedbeleid. Maar ook bij de uitvoering kunnen zij een partner zijn voor de gemeente.

De kennis van de vrijwilligers over de lokale geschiedenis is een schatkamer waaruit de gemeente kan putten voor allerlei projecten en de inhoudelijke invulling van manifestaties als Open Monumentendag (OMD) en Erfgoeddag (EGD). Hun vrijwillige inzet ontlast het gemeentebestuur. De gemeente kan immers de beste intenties hebben, de middelen zijn er niet altijd om tot concrete resultaten te komen. En zijn maar mogelijk omdat vrijwilligers dit opnemen. Dat leren de talrijke initiatieven die door hen gedragen en uitgevoerd worden.

De beeldbank van Schoten is er alleen maar gekomen omdat enkele vrijwilligers het initiatief namen, een heel pak fotomateriaal verzamelden, digitaliseerden, beschreven en online zetten. Een geschenk voor de gemeente.

Startpagina van de beeldbank Schoten

Oosterzele kan sinds enige tijd verkend worden via een "industriële erfgoedroute". Vertrekend van de verhalen over werken in en pendelen vanuit Oosterzele werd er een route uitgestippeld. Op markante plaatsen vertelt een erfgoedbord de verhalen van de mensen die deze sites bewoonden of er werkten. Een routekaart, voorzien van foto's over dit gemeentelijk stuk erfgoed, wijst de weg. Het hele project werd bedacht en uitgewerkt door een aantal vrijwilligers die elkaar gevonden hadden in de cultuurraad.

Niet alleen in kleine gemeenten maar ook in steden die erfgoedprofessionals te werk stellen kunnen erfgoedvrijwilligers een belangrijke rol spelen. Vrijwilligers en professionals kunnen er complementair werken. Het is ook hier een sterkte dat er een breed netwerk aan erfgoedzorgers aanwezig is.

Het archeologisch onderzoek van de stad Mechelen spitst zich vooral toe op de grote werven. De Vrienden van de archeologie, een aantal vrijwilligers die in hun vrije tijd graag met archeologie bezig zijn, hebben zich er daarom op toegelegd om in leegstaande oude panden op verborgen plekken naar interessante objecten of documenten te zoeken. Bij spoedopgravingen doet de stad een beroep op de vereniging voor extra hulp.

In Antwerpen pakt de erfgoedcel sinds kort de inventarisatie van de kunstobjecten in de monumentale kerken (o.m. OLV kathedraal) aan. Hiervoor werd een deskundige aangesteld. Maar ook voor haar alleen blijft dit een titanenwerk. Er wordt dan ook graag een beroep gedaan op vrijwilligers om mee deze klus te klaren.

De inzet en de betrokkenheid van de vrijwilligers genereert trouwens niet alleen de realisatie van betreffende projecten. De winst is niet alleen voor de gemeenten.

Vrijwilligers werken graag mee. Het uitwerken van een erfgoedproject wordt ervaren als zinvol bijdragen aan de lokale gemeenschap, en geeft veel voldoening. Het is opvallend dat erfgoed-werk vooral aantrekkelijk is voor (jong-)gepensioneerden. Naast de maatschappelijke relevantie spelen wellicht nog andere redenen, zoals de uitdaging om zich – nu men zich professioneel niet meer moet bekwaamen - in een bepaald erfgoeditem te specialiseren, of de kansen tot sociale netwerking.

Een erfgoedengagement is verder ook zo lang en zo breed als men wil. Sommigen engageren zich om wekelijks het documentatiecentrum een halve dag open te houden én ettelijke dagen te besteden aan de inventarisatie van de kunstobjecten in de gemeentelijke gebouwen én actief te zijn in de erfgoedraad, voor anderen volstaat het rondleiden van bezoekers tijdens de Open Monumentendag.

Alleszins, het is belangrijk dat beleid nooit los staat van de mensen. De overheid kan en mag niet alles overnemen. Via de inbreng van vrijwilligers blijft het erfgoedbeleid eigendom van de bevolking. Erfgoedbeleid vermijdt zo iets te worden dat (alleen) van bovenaf opgelegd wordt.

Een **constructief partnerschap** is natuurlijk wel aan een aantal voorwaarden gebonden. Het is belangrijk dat het lokale erfgoedbeleid ook voor de vrijwilligers kansen biedt. Het culturele erfgoedbeleid is de laatste jaren inhoudelijk erg geëvolueerd. Uitgangspunt is de 'culturele biografie', toch een nieuwe term. De Web 2.0-community schrijft inmiddels een eigen collectieve geschiedenis in duizenden blogs en webpagina's... Vrijwilligers zijn niet altijd vanzelf in dit denken mee. Gemeenten kunnen er dan op inzetten om hen te prikkelen om bij te leren en bij te blijven en zo op een actuele manier hun hobby te beoefenen.

Ginter, een intergemeentelijk samenwerkingsverband rond Torhout, organiseerde in 2004 een lessenreeks voor 'erfgoedbegeleiders'. De deelnemers werden ingewijd in de nieuwe ideeën over erfgoed en culturele biografie. De documentatiemap "Schoon Schip" werkt vrijwilligers bij die te maken hebben met het onderhoud van erfgoed. (uitgave Monumentenwacht Vlaanderen).

Daarnaast is het natuurlijk evident dat vrijwilligers en verenigingen die zich willen inzetten de nodige (financiële en logistieke) ondersteuning krijgen om hun projecten te realiseren.

De beeldbank van ons voorbeeld was niet mogelijk geweest als de gemeente het specifieke softwareprogramma niet had aangekocht, toch een ernstige investering.

8. De erfgoedverenigingen

Hiermee zijn we bij de erfgoedverenigingen beland. Een aantal erfgoedvrijwilligers functioneren geïsoleerd, of verkiezen zich (enkel) te engageren binnen een kader dat de gemeente aanreikt, maar doorgaans zijn de vrijwilligers verenigd in heemkringen of lokale verenigingen van volkscultuur (volkskunde, heemkunde, familiekunde, industriële archeologie maar ook schuttersgilden, kantclubs, gastronomische studiegenootschappen of volkssportclubs ...). Wat hierboven werd beschreven voor de erfgoedvrijwilligers, geldt uiteraard ook voor de erfgoedverenigingen. Maar naast de betrokkenheid bij de realisatie van het lokale erfgoedbeleid ontwikkelen zij natuurlijk ook een autonome werking. Erfgoedverenigingen dragen dikwijls bij aan het gemeentelijke cultuurbeleid maar ze zijn er ook (en vooral) om mensen de kans te geven samen met anderen hun hobby te beleven.

Hier heeft de gemeente in se niks mee te maken. Wat niet let dat ze dit verenigingsleven doorgaans zal ondersteunen. Bijvoorbeeld via werkingssubsidies die jaarlijks, meestal op basis van een subsidiereglement, aan de verenigingen worden uitbetaald. In een aantal gemeenten worden ook project-subsidies verdeeld, waardoor verenigingen soms ook grotere projecten kunnen realiseren.

Net als de andere socio-culturele verenigingen kunnen de erfgoedverenigingen meestal ook rekenen op logistieke en administratieve steun, zoals een gemeentelijke kopieerdienst of het uitlenen van audio-visual of didactisch materiaal, een beamer bijvoorbeeld wanneer er cursus moet gegeven worden. De ondersteuning omvat doorgaans ook goedkopere tarieven om de lokalen in het cultuur- of gemeenschapcentrum te huren. Misschien bewaart de erfgoedvereniging wel een collectie in een lokaal dat gratis door de gemeente ter beschikking wordt gesteld.

De ondersteuning kan ook uitgroeien tot een samenwerking.

Nog een voorbeeld uit Poperinge: de gemeente wil zorgen voor een grotere uitstraling van de Maria Ommegang, door er een promotiebudget voor vrij te maken en de stoet zelf te omkaderen met een randprogramma.

9. Een integrale visie op erfgoed

De sloop van erfgoedverenigingen leert het al: alle aspecten van het erfgoedbeleid worden gehonoreerd. Of een vereniging nu bezig is met het uitschrijven van de lokale geschiedenis, dan wel focust op de resterende molens in de gemeente, of vooral plezier beleeft aan het “bollen” doet er weinig toe. Gemeenten zien erfgoed in een breed perspectief. Waar erfgoed vroeger nogal eng werd ingevuld – met een beleid dat zich enkel richtte op de onroerende sporen uit het verleden – hebben nu niet enkel gebouwen en monumenten, maar ook museale collecties, archivalisch en immaterieel erfgoed een plaats in het erfgoedbeleid. De aanpak van het lokale erfgoedbeleid volgt deze opdelingen van het erfgoed ook niet. Wat telt, is de samenhang tussen alle erfgoedonderdelen en de betekenis die dit voor de mensen heeft. Alle erfgoedcomponenten samen vertellen en verbeelden de culturele biografie van een plek of van een gemeenschap.

In Nijlen en Grobbendonk was de diamantslijperij vroeger erg belangrijk en beide gemeenten spitsen de komende jaren hun erfgoedinspanningen hier op toe. Een voormalige diamantslijperij werd aangekocht en zal worden gerestaureerd om de fysieke plek te worden van waaruit dit thema wordt ontwikkeld. Onder meer een collectie van machines en werktuigen zal hier getuigen van de arbeid van de diamantslijpers. Verhalen zullen worden opgetekend enzovoort

10. De niet-erfgoedactoren

Deze insteek, de lokale historische verankering, blijkt ook interessant te zijn voor niet-erfgoedactoren. We zien dan ook her en der dat cultuurcentra, bibliotheken, toeristische diensten of dienstverleningscentra een erfgoedthema kiezen als uitgangspunt van een project of een specifiek onderdeel van hun werking. Of ze organiseren of participeren mee aan belangrijke erfgoedevenementen en zetten erfgoed mee in de kijker. Niet zelden worden hier meerdere actoren bij betrokken, onder meer erfgoedverenigingen.

De bibliotheek van Glabbeek zette “Klim eens in mijn stamboom” op, en leerde hiermee kinderen informatie over hun familiegeschiedenis op te zoeken en te verwerken. Het cultuurcentrum van Beveren is de drijvende kracht achter erfgoedprojecten als “Reynaert de Vosical” (2002), “De Groote Oorlog” (2003), “Grens” (2004) en “Dialogoog” (2005).

Er wordt ook verwacht dat de erfgoedrol van deze actoren zich op lokaal vlak de komende jaren verder zal uittekenen. Denken we daarbij dan vooral aan de rol van sommige openbare bibliotheken als bewaar- of erfgoedbibliotheek.

Met dit item wordt weer aangesloten bij het begin, het integrale cultuurbeleid.

11. Literatuur

- Alexander Vander Stichele, Pascal Gielen en Rudi Laermans, Vlaming zonder cultureel geheugen? De actuele erfgoedparticipatie en –interesse in Vlaanderen, in Cultuurkijker. Cultuurparticipatie in breedbeeld, Brussel 2005, p. 85-115.
- Marc Jacobs, Kansen en uitdagingen voor heemkundige kringen in een integraal lokaal cultuurbeleid, in Mores, jg. 3, nr. 2, 2002, p. 19-24.
- Björn Rzoska e.a., Het erfgoedgehalte in de cultuurbeleidsplannen. Een positief verhaal van 'integraal' en 'geïntegreerd', in Praktijkboek Cultuur & Vrije tijd, 2005, 3.
- Het Middenveld in de erfgoedzorg. Verwachtingen van de erfgoedverenigingen en de erfgoedvrijwilligers naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen 2006, in VCM-Contact, tijdschrift van VCM-Contactforum voor erfgoedverenigingen juni 2006, p. 5-13.
- Fons Dierickx, Erfgoedvrijwilligers en het lokaal cultuurbeleid: geschenk uit de hemel of vergiftigd geschenk?, in Erfgoed publiek. Publiek erfgoed. Erfgoed en publieksontsluiting, Brussel, 2006, p. 35 – 45.
- Iris Steen, Lokaal erfgoedbeleid. Het bos en de bomen, voordracht n.a.v. ontmoetingsdag VCM 'Erfgoedverenigingen en Lokaal Erfgoed(beleid)', Galmaarden, 24 maart 2007.

Met dank aan:

Steunpunt voor het Lokaal Cultuurbeleid vzw

Help mee aan de realisatie van een Vlaamse erfgoedbibliotheek

DRINGENDE OPROEP AAN ALLE KRINGEN DIE HUN TIJDSCHRIFT NOG NIET GRATIS AAN DE STADSBIBLIOTHEEK ANTWERPEN OVERMAKEN....

Zoals u reeds weet, heeft Heemkunde Vlaanderen vzw met de Stadsbibliotheek Antwerpen een samenwerkings-overeenkomst afgesloten die vanaf 1 januari 2004 van start ging. Deze overeenkomst betreft de overdracht van de tijdschriftencollectie van Heemkunde Vlaanderen vzw naar de Stadsbibliotheek Antwerpen, de Vlaamse erfgoedbibliotheek in wording (en bijgevolg niet te verwarren met de Openbare Bibliotheek Antwerpen). Ook de collecties van de provinciale koepelverenigingen voor heemkunde zijn in handen van de Stadsbibliotheek gegeven. Dit teneinde alle publicaties rond en over Vlaams erfgoed optimaal te kunnen openstellen voor alle heemkundigen en geïnteresseerden. In deze overeenkomst heeft Heemkunde Vlaanderen vzw zich ook geëngageerd haar leden aan te zetten tot het toezenden van een gratis exemplaar van alle periodieke publicaties, die gespreid over heel Vlaanderen verschijnen (voor Limburg gebeurt deze toezending via de provinciale koepel Limburg).

Wij doen bij deze nogmaals een dringende oproep, aan alle kringen die tot op vandaag nog geen tijdschrift naar de stadsbibliotheek Antwerpen versturen, om een exemplaar van de periodieke uitgaven van uw vereniging aan de Stadsbibliotheek Antwerpen **in vrijwillig depot** te willen overmaken. Kan u tevens indien mogelijk de nummers van bij de aanvang van uw publicatie of vanaf jaargang 2004 verzenden naar de stadsbibliotheek?

Uiteraard is het dan niet meer nodig een exemplaar te sturen naar uw provinciale koepel, zoals dat in de meeste provincies het geval was. Indien uw kring geen periodieke publicatie uitgeeft, mogen wij u dan vriendelijk verzoeken dit even te signaleren bij de Stadsbibliotheek Antwerpen of bij het secretariaat van Heemkunde Vlaanderen vzw. Alleen met de medewerking en steun van u allen, waarvoor bij voorbaat dank, kunnen en zullen wij erin slagen deze onmetelijk rijke schat aan informatie en studiemateriaal toegankelijk te maken voor ieder die er belang in stelt.

Laat volgende redenen en voordelen u overtuigen van het nut van deze samenwerking:

- Heemkunde Vlaanderen vzw heeft ervoor gekozen al

haar tijdschriften (die ze ontvangt, maar ook uitgeeft) door te sturen naar de Stadsbibliotheek Antwerpen. Wegens een gebrek aan middelen kunnen wij geen toegankelijke en bereikbare bibliotheek uitbouwen. De Stadsbibliotheek Antwerpen daarentegen heeft wél het gekwalificeerde personeel, de infrastructuur en de juiste instelling voor het centraliseren van alle publicaties rond Vlaams Erfgoed. Zo is het voortbestaan van de bibliotheek verzekerd en wordt ze niet blootgesteld aan externe factoren die schade kunnen berokkenen (zoals vochtigheid, extreme temperaturen, papierschimmels, etc...). Hierdoor kunnen de financiële middelen waarover we beschikken, aangewend worden voor andere doelstellingen van de vereniging: ondersteuning van heemkringen, de organisatie van studiedagen, colloquia, etc.

- Bovendien wordt het materiaal voor iedereen beschikbaar en vlot toegankelijk. Iedere geïnteresseerde en/of onderzoeker kan het materiaal te allen tijde consulteren bij de Stadsbibliotheek Antwerpen, die van maandag tot zaterdag gratis toegankelijk is.

- Heemkunde Vlaanderen vzw is tevens met de Stadsbibliotheek Antwerpen overeengekomen dat elke heemkundige vereniging die beschikt over een webstek recht heeft op een directe link met de collectie van de SBA. Indien u dit voorstel aanvaardt en een link plaatst op uw webstek, kan elke bezoeker van uw webstek on-line zoeken in de collectie van de Stadsbibliotheek Antwerpen (via <http://stadsbibliotheek.antwerpen.be>). Het inwinnen en opzoeken van informatie zal hierdoor aanzienlijk **sneller en accurater** verlopen.

Heemkunde Vlaanderen vzw vraagt hierom eveneens uw steun aan dit project te betuigen. U kan als heemkundige vereniging actief bijdragen aan de realisatie van deze erfgoedbibliotheek. Als u in de toekomst van al uw tijdschriften en publicaties voortaan één exemplaar **gratis** naar de Stadsbibliotheek opstuurt in plaats van naar Heemkunde Vlaanderen vzw, is de realisatie van dit

ambitieuw project weer een stap dichterbij.

Dit kan gebeuren op volgend adres:

Stadsbibliotheek Antwerpen

Tijdschriftencollectie

Hendrik Conscienceplein 4

2000 Antwerpen

Marcel Van den Heuvel

marcel.ndenheuvel@cs.antwerpen.be

tel. 03/206.87.39

Op deze manier worden de publicaties over lokale onderwerpen en onderzoeken voor iedereen beschikbaar. Wij hopen op uw steun en medewerking te mogen rekenen want beschikbaarheid en verspreiding van informatie is toch één van de belangrijkste bezigheden en missies van elke heemkundige in Vlaanderen!

Lange leve je collectie ... agrarisch erfgoed

Wil je bijleren over je collectie lokaal erfgoed of je kennis opfrissen? Heb je vragen over je collectie? Of wil je ervaringen uitwisselen? Dan zijn onze avondcursussen geknipt voor jou. Je krijgt er een schat aan kennis en praktische tips. En je leert er andere collectiebeheerders kennen.

In november start de eerste cursus van een nieuwe reeks. De cursus gaat over agrarisch erfgoed.

Wat?

Hoe bewaar je een oude graanmaaier? Wat doe je met houtworm in een boterton? Hoe onderhoud je een graanzeef? En hoe stel je landbouwalaam veilig tentoon? De cursus geeft het antwoord op deze en andere vragen over het beheer van een collectie agrarisch erfgoed. Samen gaan we op stap doorheen de belangrijkste bewaarmethodes en -technieken. En we bespreken hoe je een grondig inzicht krijgt in je collectie en de toestand van je collectiestukken.

Spreker is Robert Nouwen (collectiebeheerder Provinciaal Openluchtdomein Bokrijk).

Je krijgt ook een film te zien over het Landbouwmuseum van Kemmel (Heuvelland). De film, speciaal gemaakt voor deze cursus, toont enkele methodes om het beheer van je collectie agrarisch erfgoed te optimaliseren.

Voor wie?

De cursus is er voor iedereen met een collectie lokaal erfgoed (heemkringen en andere erfgoedverenigingen, lokale musea, particulieren met een collectie).

Waar en wanneer?

De cursus vindt plaats op een avond door de werkweek, van 19u tot uiterlijk 22u. Data en locaties zijn:

- West-Vlaanderen: do 8 november

Jeugdvakantiehuis de Lork, Domein De Lork, Kemmel
– Heuvelland

- Antwerpen: di 20 november

De Drie Rozen, Kerkstraat 41-45, 's Gravenwezel

- Vlaams-Brabant en Brussel: di 27 november

Bezoekerscentrum Rufferdinge, Molenbergstraat 4, Landen

- Limburg: wo 28 november

Openluchtmuseum Bokrijk (depot), parking 2, Genk

- Oost-Vlaanderen: do 29 november

Museum Bardelaere, Ledestraat 42, Lembeke

Hoe inschrijven?

Je kan gratis inschrijven bij Gregory Vercauteren, projectmedewerker bij Heemkunde Vlaanderen vzw.

Adres: Heemkunde Vlaanderen vzw - Zoutwerf 5 – 2800 Mechelen

Email: gregory.vercauteren@heemkunde-vlaanderen.be

Tel: 015 20 51 74 Fax: 015 20 54 23

De volgende avondcursussen gaan over het behoud en beheer van textiel (februari 2008) en de toepassing van mondelinge geschiedenis (mei 2008). Wil je meer weten over deze cursussen? Surf dan naar www.helpdesklokaalerfgoed.be (onder de rubriek 'kalender').

De cursusreeks komt tot stand binnen het project "Lokaal Geheugen". Lokaal Geheugen biedt ondersteuning aan iedereen met een collectie lokaal erfgoed. Het project is een samenwerkingsverband van Heemkunde Vlaanderen vzw met de provinciebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie, Culturele Biografie Vlaanderen vzw, Vlaams Centrum voor Volkscultuur vzw en Volkskunde Vlaanderen vzw. Lokaal Geheugen is mogelijk dankzij de financiële steun van de Vlaamse overheid.

Projectoproep

restaurant- en herstelprojecten

rollend, rijdend en vliegend erfgoed

In 2007 stelde de Nationale Loterij middelen ter beschikking van Vlaams minister Dirk Van Mechelen, voor bijkomende ondersteuning van het erfgoedbeleid. De minister besliste hiermee twee toekomstgerichte projectoproepen te organiseren voor erfgoedthema's die op een groeiend maatschappelijk draagvlak kunnen rekenen. Een van die thema's is het rollend, rijdend en vliegend erfgoed. Voor die projectoproep is in totaal 350.000 euro beschikbaar. Via deze projectoproep wil minister Van Mechelen op een objectieve manier een aantal restauratie- en herstelprojecten inzake rollend, rijdend en vliegend erfgoed selecteren voor ondersteuning. Op die manier kunnen meteen de reële noden en de eigenheid van deze sector worden vastgesteld en de financiële consequenties daarvan ingeschat.

Voor wie?

De projectoproep is gericht aan Vlaamse en Brusselse eigenaars of houders van de zakelijke rechten op rollend, rijdend of vliegend erfgoed. De onroerende infrastructuur waaraan het project gekoppeld moet zijn, dient zich evenwel in het Vlaamse gewest te bevinden.

De initiatiefnemers kunnen zowel particulieren, verenigingen als openbare besturen zijn. Samenwerking van deze deelnemers wordt als een meerwaarde beschouwd. Afdelingen of diensten van de Vlaamse of de federale overheid en de publieke vervoersmaatschappijen zijn evenwel uitgesloten, net als bedrijven of projecten gericht op commerciële exploitatie.

Welke projecten?

Voor deze projectoproep komen restauratie- en herstelprojecten van rollend, rijdend en vliegend erfgoed in aanmerking. Dit erfgoed moet echter een duidelijke link hebben met beschermde of historisch waardevolle, onroerende infrastructuur. Het rollend, rijdend en vliegend erfgoed zelf mag geen beschermd statuut hebben omdat daarvoor andere financieringsmogelijkheden bestaan. Wel moet de intrinsieke erfgoedwaarde en het historisch waardevol karakter ervan aangetoond en gemotiveerd worden. Het project dient het functionerend behoud van het erfgoed te beogen, uiteraard met respect voor de erfgoedwaarden. Initiatieven die louter gericht zijn op een statische, museale opstelling komen niet in aanmerking, net zomin als projecten die verband houden met repli-

ca's.

De ondersteuning is uitsluitend bedoeld voor projecten die nog gerealiseerd moeten worden. Deze realisatie moet uiterlijk op 31 oktober 2009 voltooid zijn.

Hoeveel bedraagt de steun?

De financiële steun wordt berekend op basis van de begrote kostprijs (inclusief eventuele btw) en bedraagt er maximaal 80 % van. Minstens 20 % van de projectmiddelen moet door de initiatiefnemers zelf worden bijeengebracht. Minimaal wordt 500 euro (inclusief btw) toegekend, maximaal 125.000 euro (inclusief btw). De uitbetaling gebeurt in twee fases: de helft van het toegekende bedrag wordt binnen vier maanden na de bekendmaking ter beschikking gesteld, het saldo wordt uitbetaald na voltooiing van het project en het indienen van een inhoudelijk en financieel verslag met de nodige bewijsstukken. Bij deze tweede schijf wordt het verschil tussen de begrote en de werkelijke kostprijs in aanmerking genomen, wat eventueel aanleiding kan geven tot een verlaging (geen verhoging) van het toegekende bedrag.

De gevraagde steun moet een essentiële bijdrage en wezenlijke meerwaarde leveren voor de realisatie van het project. Megaprojecten waarvoor de financiële steun slechts een beperkt deel van de kosten dekt, komen niet in aanmerking; duidelijk afgelijnde gehelen binnen een gefaseerd project wel.

Hoe een project indienen?

Om deel te nemen vult u het aanvraagformulier in dat u terugvindt op de websites www.vcmcontactforum.be en www.onroenderfgoed.be. U bezorgt dit zowel afgeprint als digitaal aan het projectsecretariaat dat waargenomen wordt door VCM - Contactforum voor Erfgoedverenigingen. De beoordeling van het project gebeurt op basis van de informatie in dit formulier. Hierbij komen onder meer aan bod: een voorstelling van de initiatiefnemer, de beschrijving van het erfgoed, de projectomschrijving, de werkplanning en een financieel plan. Het is dus van belang het formulier volledig, duidelijk en bondig in te vullen en samen met de nodige bewijsstukken en beeldmateriaal in te dienen, zodat de jury een goed beeld krijgt van uw initiatief. De aanvragen moeten uiterlijk op 15 oktober 2007 toekomen op het projectsecretariaat. De

geselecteerde projecten worden nog voor eind november 2007 bekendgemaakt.

Hoe gebeurt de beoordeling?

Alle inzendingen die vormelijk in orde zijn, worden beoordeeld door een onafhankelijke jury. Deze jury bestaat uit vertegenwoordigers van het middenveld en de administratie, aangevuld met andere deskundigen. Zij brengen advies uit aan Vlaams minister Dirk Van Mechelen die beslist. Bij de beoordeling wordt onder andere rekening gehouden met de visie op het gebruik, de (her)bestemming, de toegankelijkheid en ontsluiting, de wisselwerking met de onroerende infrastructuur, de maatschappelijke return

en de sociale dimensie, het vernieuwend karakter en de voorbeeldfunctie.

Bij deze projectoproep hoort een bindend reglement dat terug te vinden is op de websites www.vcmcontactforum.be en www.onroerenderfgoed.be.

Meer info op het projectsecretariaat:

VCM-Contactforum voor Erfgoedverenigingen vzw
Erfgoedhuis Den Wolsack
Oude Beurs 27, 2000 Antwerpen
T. 03-212 29 60 - F. 03-212 29 61
E. info@vcmcontactforum.be
www.vcmcontactforum.be

Heeft u vragen?

Stel ze aan de consulent van Heemkunde Vlaanderen vzw!

Heeft u een probleem binnen de werking van uw heemkundige kring? Wil u raad over het opzetten van een project? Wil u nagaan hoe u beter kan communiceren om aldus meer leden te winnen? Wil u een duidelijke visie en doelstelling ontwikkelen voor uw vereniging? Heeft uw vereniging nood aan nieuwe ideeën? Zoekt u naar verjonging? Heeft u vragen over de nieuwe vzw-wetgeving en de daaruit voortvloeiende boekhoudkundige verplichtingen? Zoekt u nieuwe inhoudelijke actieterreinen? Voor een antwoord op al deze vragen, en nog veel meer, kan u contact opnemen met de consulent van Heemkunde Vlaanderen vzw, Daphné Maes. Men kan ook steeds, mits afspraak uiteraard, een beroep doen op de consulent om ter plaatse een bezoek te komen afleggen. Voor een aantal zaken kan zelfs een begeleidingstraject met de lokale kring worden opgestart. Een mogelijkheid is vb. een begeleidingstraject visieontwikkeling.

Voor plaatsbezoeken en alle vragen kan men terecht bij:

Daphné Maes, consulent Heemkunde Vlaanderen vzw
Huis De Zalm
Zoutwerf 5
2800 Mechelen
tel.: 015/20 51 74 (vragen naar Daphné Maes)
fax: 015/20 54 23
daphne.maes@heemkunde-vlaanderen.be

Leg je lokaal erfgoed vast op film!

Oproep naar interessante erfgoedthema's om te verfilmen

Veel lokaal erfgoed is met uitsterven bedreigd. Vind je het ook jammer dat een schat van oude legendes en volksverhalen met de vertellers mee in het graf verdwijnt? Dat we de sappige volksliedjes stilaan vergeten? Dat de volkstaal zienderogen achteruitgaat? Dat een fabriek binnenkort gesloopt wordt? Is het in uw gemeente nodig om verhalen, liedjes, gebruiken, gebouwen of het plaatselijk dialect vast te leggen? We zoeken op dit moment in het kader van de tweede editie van de kortfilmwedstrijd 'Het Gouden Hamertje' erfgoedthema's om vast te leggen op film. Bedoeling zou zijn dat heemkundige kringen aan Heemkunde Vlaanderen vzw doorgeven welke lokale erfgoedthema's ze als bewegende beelden willen bewaard zien. Heemkunde Vlaanderen vzw zoekt dan samen met het Centrum voor Beeldexpressie naar amateurfilmers die de zaken kunnen verfilmen. Door mee te werken als heemkring hou je een stukje erfgoed uit je dorp of stad in stand voor de volgende generaties. Daarenboven is het een mooie manier om de eigen streek of stad te pro-

moten. De kortfilms die zo ontstaan, kunnen in 2008 tevens meedingen naar de prijzen van de kortfilmwedstrijd 'Het Gouden Hamertje'. In 2006 vond de eerste editie van deze wedstrijd plaats. 'Het Gouden Hamertje' wordt uitgereikt aan de beste verfilming van lokaal erfgoed. De wedstrijd wordt georganiseerd door een samenwerkingsverband rond Guliver. Guliver (Gooikse Liederen en VERTellingen) is een Gooikse vereniging die in 2005 een succesvolle DVD lanceerde met Gooikse liederen en vertellingen. Onder andere Heemkunde Vlaanderen vzw en Centrum voor Beeldexpressie zijn twee van de partners van de kortfilmwedstrijd.

Heb je lokale erfgoedthema's in gedachten die vastgelegd kunnen worden op film? Geef dit dan door aan Daphné Maes (daphne.maes@heemkunde-vlaanderen.be; tel. 015/ 20 51 74 of Heemkunde Vlaanderen vzw, Daphné Maes, Zoutwerf 5, 2800 Mechelen)

*Guliver Een wedstrijd met allure.
Wie maakt een film rond het cultureel erfgoed?*

Het Gouden Hamertje

Het gouden hamertje (video)

Een DVD-filmwedstrijd met als doel lokale liederen, verhalen en gebruiken te bewaren.

Het Gouden Hamertje is een onafhankelijk tweejaarlijks Vlaams filmfestival waar films gemaakt voor en door Vlamingen worden getoond. Het is een ontmoetingsplaats voor jongere en oudere filmmakers, en allen die bezorgd zijn om ons cultureel erfgoed.

Reglement en modaliteiten

1. Guliver organiseert tweejaarlijks het filmfestival "Het Gouden Hamertje" in de gemeente Gooik. Hier worden uit de genomineerde inzendingen de laureaten van de categorieën;
  - a. "Jeugd" van 12 tot 30 jaar (naar gelang van de gewenste inschrijving)&
  - b. "Gevorderden" aangeduid.
2. Opdrachtgever/organisator "Guliver", vertegenwoordigd door het bestuur, heeft beslist een tweejaarlijkse wedstrijd voor films, die over het immaterieel en/of materieel Vlaams erfgoed handelen, in het leven te roepen. Opdrachtgever/organisator "Guliver" zal de opdracht begeleiden en dat van start tot prijsuitreiking.
3. De films moeten recent gemaakt zijn en het immaterieel of materieel Vlaams erfgoed belichten. Bijvoorbeeld historische verhalen, lokale gebruiken, volksliederen, eet- en drankcultuur, historische gebouwen en landschappen, etc...
Ze mogen geen aanstootgevende beelden bevatten, en een maximum speelduur van 20 minuten hebben.
4. De taal die in de film gebruikt wordt, is een Vlaams dialect of het Nederlands. Ondertiteling mag.
5. In de film mag enkel muziek worden gebruikt waarvan de rechten bij SABAM "geklaard" zijn. Maar je mag ook zelf muziek maken of je eigen stem of lichaam creatief gebruiken op de

- Wie
- Doel
- Actie
- Demo
- Wedstrijd
- Jury
- Contact
- Sponsors
- 1ste editie
- 2de editie

Gratis erfgoedlesbrief voor leerkrachten!

Als u met erfgoed in de klas aan de slag wil gaan, kan u daarvoor gratis beroep doen op de lesbrief “Over en voor erfgoed schatten!”. Via deze lesbrief willen we u als leerkracht richtlijnen geven om leerlingen van de derde graad lager onderwijs op een aangename, maar toch leerrijke en inspirerende manier kennis te laten maken met erfgoed. Voor een lokale erfgoedvereniging biedt deze lesbrief tal van mogelijkheden om met erfgoededucatie aan de slag te gaan.

Wat biedt deze lesbrief u?

Deze lesbrief start met een informatieve inleiding waarin het begrip erfgoed uit de doeken wordt gedaan. Daarna volgt er een 6-delig stappenplan met bijbehorende werkblaadjes. We bieden u een kant-en-klare-uitwerking aan om met erfgoed van start te gaan.

De eerste twee onderdelen van het stappenplan beogen een kennismaking met erfgoed: in het eerste deel wordt u als leerkracht aangespoord om zelf een paar erfgoeditems mee te brengen naar school; in het tweede deel worden enkele erfgoeditems aangereikt. Via de derde stap is het de bedoeling dat de kinderen het begrip erfgoed kunnen omschrijven en gepaste voorbeelden kunnen geven bij de verschillende categorieën. Eenmaal de kinderen een goede notie hebben van wat erfgoed is en allemaal kan zijn, wordt hun gevraagd een persoonlijk erfgoeditem te kiezen en mee te brengen naar de klas. Dat item wordt vervolgens aan een grondig onderzoek onderworpen met behulp van een aantal kijkkaarten. Als afsluiter en zesde stap bouwen de kinderen een tentoonstelling met de items die zij willen bewaren voor de toekomst.

Bent u geïnteresseerd en wilt u de lesbrief ontvangen of hebt u vragen over het lesmateriaal?

Stuur een email naar Lieselot@volkskunde-vlaanderen.be of schrijf naar Villa Futura p/a Volkskunde Vlaanderen vzw | Sint-Amandstraat 72 | 9000 Gent. Wij bezorgen u de lesbrief zo snel mogelijk.

ZENITH 2007

doe-beurs voor levensgenieters vanaf 50 jaar in Brussels Expo van 20 tot en met 24 november 2007

Na vorig jaar meer dan 52.000 bezoekers verwelkomd te hebben, maakt de Zenithbeurs zich weer op voor een volgende spetterende editie. Naar goede gewoonte verenigt Zenith ook op haar 14de editie een brede waaier aan informatie en activiteiten die aansluiten bij de leefwereld van de actieve 50-plusser. Met 200 exposanten, 60 voordrachten, diverse workshops, demonstraties, tentoonstellingen, optredens en modedefilés is deze unieke doe-beurs in Brussels Expo ongetwijfeld ook dit jaar een boeiende belevenis én een bron van interessante ideeën. Met het hoofdthema 'Lekker & Gezond', schuift Zenith 2007 een onderwerp naar voren dat velen aanspreekt. Zoals steeds staan ontdekken, leren en uitproberen op deze beurs centraal!

Van dinsdag 20 tot en met zaterdag 24 november 2007 worden Paleis 4 & 8 van Brussels Expo omgetoverd tot het mekka voor de 50-plusgeneratie. Informatie, animatie en participatie zijn de sleutelwoorden voor deze 14de editie. Binnen iedere zone kunnen de bezoekers naast informatie immers ook terecht voor interactieve workshops, demonstraties en animatie. Het thema 'Lekker & Gezond' loopt als een rode draad doorheen Zenith 2007. Let je nauwgezet op je voeding of ben je een echte Bourgondiër? Op deze editie zal elke 50-plusser zijn gastronomische horizonten kunnen verrijken.

Verder zijn er ook enkele vaste waarden terug te vinden. De jaarlijkse Zenithbeurs biedt 50-plussers in een notendop alles wat hen bezighoudt, overzichtelijk gepresenteerd

in vier zones: Vrije Tijd & Toerisme, Recht & Geld, Gezond, Mooi & Fit en Lifestyle. Bij de toeristische diensten uit Vlaanderen kan men o.a. informatie krijgen over het te bezoeken erfgoed in hun regio. Universiteit Vrije Tijd Davidsfonds geeft ook een overzicht van hun lezingen. Kunstliefhebbers kunnen hun hart ophalen met de tentoonstelling Simone de Nave. Hierin worden meer dan 200 kunstwerken van 50-plussers verzameld. Wil je je liever wat in de watten laten leggen, dan kan je één van de relooking workshops kiezen. En als je even op adem wil komen, kan je op één van de gezellige terrasjes genieten van een natje en een droogje.

In deze Binnenkrant vind je een bon waardoor je aan de helft van de prijs, namelijk 4 euro, toegang kan krijgen.

Zenith is een organisatie van Brussels Fairs and Exhibitions in samenwerking met Plus Magazine.

Brussels Fairs and Exhibitions
Belgiëplein 2
1020 Brussel
tel. : + 32 (0)2 474 85 68
fax : +32 (0)2 474 82 90

Zenith praktisch:

WANNEER? van 20 tot en met 24 november 2007

OPENINGSUREN? elke dag van 10 tot 17.30 uur

WAAR? Brussels Expo, Paleis 4 en 8

TOEGANGSPRIJS? 8

INFO? www.salonzenith.be

Zenith

Dé beurs voor levensgenieters
vanaf 50 jaar.

Info: www.salonzenith.be

van 20 tot 24 november 2007

10u00 tot 17u30

Brussels Expo paleis 4&8

Reductiebon -50%

Bij afgifte van deze bon aan de kassa van Zenith 2007, betaalt u slechts €4 voor uw inkomticket i.p.v. €8. (1bon per persoon)

Derde Landschapscontactdag

De landschapscontactdag brengt specialisten en geïnteresseerden samen die actief zijn op het gebied van de historische studie van landschappen en van aanverwante disciplines zoals archeologie, bodemkunde, geschiedenis, ...

De derde editie van deze contactdag vindt plaats in Domein De Kluis in het Meerdaalwoud-Heverleebos, provincie Brabant op **woensdag 31 oktober 2007**. Noteer alvast deze datum!

De locatie nodigt uit om dit jaar speciale aandacht te hebben voor het bos als landschap. Andere lopende onderzoeken die aan bod komen, gaan over volkstuinjtes, historische kernen, landschapsatlas, ...

Het programma en de praktische info vindt U op de website van het Ename Expertisecentrum voor Erfgoedontsluiting vzw: <http://www.enamecenter.org/content/blogcategory/50/111/lang.nl>

Onder de rubriek voorbijgeven evenementen kan u de bijdragen nalezen van de vorige landschapscontactdagen.

Organiserend comité: Vrije Universiteit Brussel, Katholieke Universiteit Leuven, Universiteit Gent, Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed, Vlaamse Landmaatschappij, INBO & ANB, Ename Expertisecentrum voor Erfgoedontsluiting vzw, Stad Oudenaarde

---

Jouw activiteit op het internet? Ga naar de CultuurDatabank!

Wie ooit iets heeft georganiseerd, zal het beamen ... om volk te trekken voor een activiteit, moet je promotie voeren. Sinds enkele jaren bestaat er een instrument waarmee je activiteiten gratis kan voorstellen aan een breed publiek. Dat instrument is de **cultuurDatabank**.

Wat is de cultuurDatabank?

De cultuurDatabank bundelt het culturaanbod in Vlaanderen en Brussel voor een breed publiek. Een concert, voorstelling, tentoonstelling of film? Cursussen, architectuur, erfgoed of evenementen? Het krijgt allemaal zijn plaats in de CultuurDatabank.

De gegevens die je invoert, worden verspreid langs allerlei kanalen. Eén van die kanalen is **www.cultuurweb.be**, de Vlaamse cultuursite die in augustus 2005 gelanceerd werd. Die website geeft een overzicht van de meest diverse culturele activiteiten in Vlaanderen en Brussel.

Maar er is meer. Ook allerhande lokale, regionale en nationale media gebruiken de CultuurDatabank als informatiebron voor hun websites en drukwerk. Dankzij de cultuurdatabank kan je activiteit zomaar verschijnen in 'Het Belang van Limburg', op de website van 'In & Uit Mechelen' of op de 'Evenementenkalender van Gent'. Je hoeft maar één keer in te voeren om je aanbod op allerlei plaatsen te zien verschijnen.

Hoe werkt het?

Elke organisatie is verantwoordelijk voor het aanleveren

van informatie. Jouw erfgoedvereniging moet dus zelf activiteiten invoeren in de CultuurDatabank. Dit is volledig gratis. Je moet enkel een gebruikersnaam en paswoord (= een 'account') aanmaken. Ga hiervoor naar **www.cultuurdatabank.be** en klik op de knop 'gegevens invullen'. Nadat je jouw gegevens hebt ingevuld, ontvang je een e-mailbericht. Die bevat een link waarmee je jouw account kan activeren. Als je dit account hebt geactiveerd, kan je aan de slag.

Per activiteit die je wil aankondigen, moet je enkele basisgegevens invullen. Om welke activiteit gaat het, wie organiseert ze, waar vindt ze plaats, hoeveel bedraagt de toegangsprijs ... ? Het kan even duren voor je volledig vertrouwd bent met de manier waarop je deze gegevens moet invoeren. Gebruikers die moeilijkheden hebben, kunnen wel een korte opleiding volgen. CultuurNet Vlaanderen, de beheerder van de CultuurDatabank, organiseert geregeld **cursussen** in haar kantoren. Contacteer de helpdesk (vragen@cultuurdatabank.be) om een opleiding te volgen. De eerstvolgende vindt plaats op vrijdag 7 december 2007.

Heb je moeilijkheden met de CultuurDatabank? Maar je hebt geen tijd om een opleiding bij te wonen? Dan kan je steeds naar Heemkunde Vlaanderen vzw mailen (info@heemkunde-vlaanderen.be) of bellen (015 20 51 74). De medewerkers van Heemkunde Vlaanderen vzw helpen je graag verder.